

حقوق بین‌المللی اسرای عراقی
در اردوگاه‌های ایران از منظر اسناد؛
با تکیه بر اسناد اردوگاه عراقی در بجنورد

تألیف: دکتر بیژن پروان

بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس خراسان شمالی
سازمان اسناد و مدارک دفاع مقدس

۱۳۹۸

سرشناسه	پروان، بیرون، ۱۳۴۳ -
عنوان و نام پدیدآور	حقوق بین‌المللی اسرای عراقی در اردوگاه‌های ایران از منظر اسناد؛ با تکیه بر اسناد اردوگاه عراقی در بجنورد/ تالیف بیژن پروان؛ بازنویسی اسناد مریم‌السادات شاکری، مزده بهرامی، حکیمه وقاری؛ برای آبنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس خراسان شمالی، سازمان اسناد و مدارک دفاع مقدس.
مشخصات نشر	بجنورد: بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس، اداره کل حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس استان خراسان شمالی، نشر معبر، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۲۰۱ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۵۲۶۲۷-۲
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۱۹۸ - ۲۰۰.
موضوع	۱. گاه طریق القدس هفده (بجنورد) -- اسناد و مدارک
موضوع	۲. اسیران -- ایران -- بجنورد -- اسناد و مدارک
موضوع	Prisoners of war -- Iran -- Bojnurd -- Sources
موضوع	۳. اسیران -- ایران -- اسناد و مدارک
موضوع	Prisoners of war -- Iraq -- Sources
موضوع	۴. جنگ ایران و عراق -- ۱۳۵۰-۱۳۶۷ -- اسیران عراقی
موضوع	Iran-Iraq War, ۱۹۸۰-۱۹۸۸ -- Prisoners and prisons, Iraq
شناسه افزوده	شاکری، مریم‌السادات، ۱۳۰۰-
شناسه افزوده	بهرامی، مزده، ۱۳۶۲-
شناسه افزوده	وقاری، حکیمه، ۱۳۶۲-
شناسه افزوده	بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس، اداره کل - بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس استان خراسان شمالی، نشر معبر
شناسه افزوده	بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس، اداره کل حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس استان خراسان شمالی
شناسه افزوده	سازمان اسناد و مدارک دفاع مقدس
رده بندی کنگره	DSR۱۶۱۵
رده بندی دیویی	۹۵۵/۰۸۴۳۰۶
شماره کتابشناسی ملی	۶۱۸۲۵۶

حقوق بین‌المللی اسرای عراقی در اردوگاه‌های ایران از منظر اسناد؛ با تکیه بر اسناد اردوگاه عراقی در بجنورد
تدوین: دکتر بیژن پروان
طراحی و صفحه‌آرایی متن: مزده بهرامی، حکیمه وقاری
بازنویسی اسناد: مریم‌السادات شاکری، مزده بهرامی، حکیمه وقاری
ناشر: معبر اداره کل حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس
چاپ اول: بجنورد ۱۳۹۸
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۲۶۲۷-۲
بها: ۴۰۰۰۰ تومان
کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

۷.....	مقدمه
۹.....	سخن نخست
۱۵.....	پیشگفتار
۱۷.....	فصل اول جنگ و حقوق اسرا
۱۹.....	تعریف اسیر
۱۹.....	تاریخچه قانون ممانع، سوق اسیران
۲۰.....	عهدنامه های سوم و چهارم زن
۲۱.....	کلیاتی از اردوگاه طریق القدس ۱۷ بجز د.
۳۵.....	فصل دوم اردوگاه بجنورد
۳۷.....	رفتار انسانی با اسیران
۴۳.....	حفظ و نگهداری اسیران
۴۵.....	ممنوعیت کشورها از اجبار اسیران به دادن اطلاعات
۴۷.....	شرایط زندگی در اردوگاه های اسیران
۴۸.....	بهداشت و درمان اسرا
۶۳.....	اعلام مشخصات اسیران
۶۶.....	اشتغال به کار اسیران
۱۰۴.....	اعطای کمک های مادی به اسیران
۱۱۰.....	انجام فرائض و مراسم مذهبی اسیران

۱۲۴.....	یوفه
۱۵۱.....	مکاتبات اسیران
۱۶۲.....	شکایات اسیران از وضعیت اسارت
۱۶۲.....	تفریح و سرگرمی اسرا
۱۶۹.....	فوت اسیران
۱۷۹.....	معامله با اسیران: جنگی (مورخ ۱۲ اوت ۱۹۴۹)
۱۸۰.....	منع اقدامات تلافی: دانه نسبت به اسیران
۱۸۲.....	تجربه صلیب
۱۸۵.....	نقشه های اردوگاه بجنور
۱۹۶.....	منابع و مأخذ

مقدمه

فرهنگ، نقش اساسی در بقای یک کشور، سازمان یا نهاد دارد. حفظ و نگهداری فرهنگ‌ها و انتقال آن از نسلی به نسل دیگر، تنها راه صیانت تمدن است.

حضرت علی (علیه السلام) در نامه ۳۱ که به فرزندش امام حسن مجتبی (ع) می‌فرماید: «پسرم در ست است که من به اندازه پیشینیان عمر نکرده‌ام اما در کردار آنها نظر افکندم و در اخلاص از اندیشیدم و در آثارشان سیر کردم تا آنجا که گویا یکی از آنان شده‌ام بلکه با مطالعه تاریخ آنان گویا از ایل تا پایان عمرشان با آنان بوده‌ام».

جنگ یکی از بدنه‌های اجتماعی که در طول تاریخ بشر با او همراه بوده و باید در تاریخ جوامع و در مقاطع مختلف به آن پرداخته شود. از آنجایی که فطرت پاک انسان حقیقت‌گرا می‌باشد و می‌خواهد واقعیت تاریخی را بیان کند توجه به تاریخ و نگاه به گذشته اگر به صورت دقیق و صحیح صورت گیرد کمک بزرگی به راهنمایی انسان‌ها در زمان حال و آینده می‌کند.

حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) می‌فرماید: «جنگ، یکی مهمترین حوادث برای یک ملت است، همگی این را با وجود خودمان، با گوشت و پوست و احساس و ادراک خودمان مشاهده کردیم. هشت سال دفاع مقدس مملو از ایثار، شجاعت و فداکاری ملت ایران می‌باشد که ذره‌ای از آن دریای بیکران به صورت مکتوب و فم و صوت به جای مانده است».

اسناد دفاع مقدس می‌تواند در پیوند و انتقال روحیه ایثار و شهادت به نسل حال و آینده، به عنوان مجموعه معنوی فرهنگ به حساب آید. حیات و ممات یک ملت و جامعه و همچنین جنگ و صلح و براساس همین اسناد شکل می‌گیرد.

گزارش‌های تاریخی فراوانی وجود دارد که گاهی جنگ و خونریزی بر اساس وجود یا حذف حتی یک حرف، نزدیک کلمه از یک سند بوده است.

اسناد یکی از بهترین قراین و شواهدی است که می‌تواند در بازخوانی و بازنویسی و احیای ارزش‌های آن دوره کمک نماید: زیرا تاریخ هر جنگ بر مبنای اسناد و مدارکی که از آن جمع‌آوری و بر جای مانده است نگاشته می‌شود.

سازمان اسناد دفاع مقدس با هدف تحقیق، شناسایی، جمع‌آوری و تدوین آثار مکتوب و غیرمکتوب فرهنگی، تاریخی، هنری و علمی دوران دفاع مقدس در داخل و خارج از کشور و با بهره‌گیری از فناوری نوین و بهره‌برداری از تجارب ارزشمند سایر سازمان‌ها در جلوگیری از نابودی اسناد، دستاوردهای دفاع مقدس، گنجینه به‌یاد ماندنی ایشارگران را تدوین و در اختیار مردم عزیز ملت ایران قرار دهد تا بهره‌مندی هشت سال دفاع مقدس را ببرند.

از این رو این سازمان در پی آن است که در کنار تلاش حفظ و نگهداری اسناد دفاع مقدس، اسناد را باز تولید و در اختیار محققین و پژوهشگران عرصه دفاع مقدس قرار دهد تا از آسیب و تحریف جلوگیری نموده و حادثه بزرگ دفاع مقدس و کارهای بزرگی که در آن هشت سال انجام گرفته است را از دریچه‌ی اخبار ارائه نمایند. در پایان از نقد عالمانه و نکته‌نظرات تمام عزیزان در تکمیل و یا اصلاح این مجموعه کمال تشکر را داریم.

والسلام

سازمان اسناد و مدارک دفاع مقدس

بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس